

FUT III

- Lägesrapport över arbetet mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.

Innehåll

Bakgrund	3
Projektets syfte	4
Projektets mål	4
Projektets organisation	4
Formella förutsättningar	4
Utgångspunkter	4
Metod	5
Redovisning.....	5
Verksamhetsstöd för lokala FUT-utredare	5
Arbetsgrupp.....	6
Verksamhetsstöd vid genomförande av riskanalys på förvaltningarna.....	6
Utbildning för bidragshandläggare.....	7
Utbildning för nyanställda socialsekreterare	7
Eftergranskning av ärenden.....	7
Statistik 2010.....	8
Omfattning och orsaker	8
Orsaker till felaktiga utbetalningar.....	9
Vidtagna åtgärder och ekonomisk omfattning	10
Domar.....	10
Samverkan	11
Försäkringskassan	11
Kronofogden.....	11
Polisen	11
Nova	12
SYL	12
SAMMY.....	12
Utbildningsförvaltningen	12
Övrig samverkan	12
Underrättelser från andra myndigheter	13
Erfarenheter från projekttiden	13
Uppmärksammade hinder för arbetet mot felaktiga utbetalningar.....	13
Projektets resultat	14
Framtiden	15
Avslutande reflektion	15

Bakgrund

I budget för 2007 angavs att riktlinjerna för ekonomiskt bistånd skulle ses över så att krav på motprestation som regel infördes samt att staden skulle arbeta aktivt med att motverka felaktiga utbetalningar. Kommunstyrelsen gav Socialtjänstnämnden i uppdrag att utreda omfattningen av fusk gällande försörjningsstödet i Stockholm samt att till kommunstyrelsen återkomma med förslag till kontroll och begränsningar i fusk.

I syfte att utreda förutsättningarna för stadens arbete mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott bedrevs under perioden 2008-06-02–2008-12-31 en förstudie, FUT-projektet, inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Resultatet av förstudien presenterades i en särskild rapport, Dnr 3.1–0008/2009.

Inom ramen för förstudieprojektet lades grunden för stadens arbete med att stävja felaktiga utbetalningar. Inriktningen är att det ska bli rätt från början, men om fel ändå uppstår ska pengarna alltid återkrävas och om felen från den sökandes sida är uppsåtliga ska polisanmälan göras. Under förstudien utreddes de legala förutsättningarna och utredningsmetoder och rutiner utarbetades. Dessutom utvecklades en särskild utredningstyp för felaktiga utbetalningar i stadens verksamhetssystem (paraplysystemet) för dokumentation och statistikinsamling. Vidare utarbetades en vägledning som stöd för handläggarnas arbete. I vägledningen sammanställdes kontrollmetoder, arbetssätt och utredningsmetoder både för det reguljära arbetet med handläggning av biståndsansökningar och för de särskilda utredningarna av felaktiga utbetalningar och misstänkta bidragsbrott.

Av förstudien framkom att det fanns ett stort behov av verksamhetsstöd och utbildning vid stadens förvaltningar både när det gällde det förebyggande arbetet och när det gällde att upptäcka och utreda felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. FUT-projektet förlängdes därför under 2009 med det nya uppdraget och inriktningen att implementera framtagna metoder och arbetssätt. Upplägget var att varje förvaltning skulle tillsätta egna lokala FUT-utredare och att projektet skulle tillhandahålla stadsövergripande verksamhetsstöd, anordna utbildningar samt vidareutveckla och följa upp arbetet under 2009. Resultatet av implementeringsprojektet presenterades i en särskild rapport, Rapport från FUT II - implementeringsprojektet – Ett projekt för att stödja stadens fortsatta arbete mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott, Dnr 3.1–0070/2010.

I budget 2010 tilldelades Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden ett samordningsansvar för arbetet att motverka bidragsfusk i hela staden. Nämnden skulle ansvara för utbildning, myndighetssamverkan och konsultativt stöd till samtliga förvaltningar. Under 2010 har huvudinriktningen varit ”rätt utbetalningar” (RUT). Fokus har legat på att höja kvaliteten i utredningar och dokumentation i samband med biståndsansökan och på att stödja förvaltningarna i att utveckla de interna rutinerna genom riskanalyser på enheterna och i att genomföra systematiska eftergranskningar. Statistiken för 2009 och 2010 visar att felaktiga utbetalningar av olika orsaker förekommer i stor utsträckning och till betydande kostnader. Den vanligaste orsaken till felaktiga utbetalningar är oredovisade inkomster.

Projektets syfte

- Höja kvaliteten i utredningar och dokumentation genom att erbjuda utbildning och handledning vid stadens förvaltningar.
- Implementera metod för efterkontroll av självdeklarationer i avslutade ärenden.
- Stödja förvaltningarna i att genomföra gemensamma riskanalyser ute på enheterna enligt utarbetad modell.
- Följa upp utvecklingen av stadens arbete mot felaktiga utbetalningar och vid behov föreslå förbättringsförslag.
- Följa upp stadsövergripande statistik över felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.

Projektets mål

- Projektet ska bidra till att minska felaktiga utbetalningar och bidragsbrott i staden.
- Projektet ska bidra till att höja kvaliteten i utredningar och dokumentation i samband med biståndsansökan för att utbetalningarna ska bli rätt från början.
- Projektet ska bidra till att förvaltningarna förbättrar sina interna rutiner.
- Projektet ska bidra till att förvaltningarna etablerar egen samverkan med polis och åklagare.

Projektets organisation

Projektet inleddes 2010-01-01 och avslutades 2010-12-31. Projektets har letts av en projektledare vid Staben inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Projektledningen beslutar om projektets verksamhet och resurser. Projektet har bemannats av en projektmedarbetare som tillsattes i mars 2010. Juridiska avdelningen, SLK, har fortlöpande konsulterats.

Formella förutsättningar

För att projektmedarbetaren ska kunna ta del av utredningar för stadsdelsförvaltningarnas räkning och då ta del av sekretessbelagda uppgifter har ett uppdragsavtal upprättats där respektive stadsdelsnämnd gav i uppdrag åt denna person att utföra arbete för nämndens räkning. En förutsättning för projektet var också att projektmedarbetaren tilldelades behörighet, med socialsekreterarroll, till paraplysystemet för Individ och familj från alla stadsdelsnämnder och socialtjänstnämnden.

Utgångspunkter

Inriktningen för stadens arbete mot felaktiga utbetalningar är att det ska vara rätt från början. Fel ska så långt det är möjligt förebyggas genom noggranna kontroller och förbättrad information till de som ansöker om ekonomiskt bistånd och introduktionsersättning. Om fel ändå uppstår ska pengarna alltid återkrävas. Om felen är medvetna för att få ut mer bistånd än vad som annars skulle ha betalats ut, ska polisanmälan göras.

Enligt stadens riktlinjer ska arbetet med ekonomiskt bistånd bedrivas rättssäkert och i uppdraget ingår att aktivt arbeta för att motverka felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd genom noggrannhet vid handläggningen. Handläggningen ska präglas av tydlig

information, grundliga kontroller och korrekt dokumentation och registrering i paraplysystemet.

Staden har sedan 2008 arbetat aktivt mot felaktiga utbetalningar, dels genom att förvaltningarna under 2009 tillsatte lokala FUT-utredare, dels genom att ta fram en särskild utredningstyp för felaktiga utbetalningar i stadens datasystem (paraplysystemet). Vidare utarbetades arbetsmaterial i form av mallar samt en vägledning för arbetet mot felaktiga utbetalningar. De erfarenheter som gjorts i arbetet mot felaktiga utbetalningar när det gäller handläggningen av ekonomiskt bistånd har lyfts in i stadens riktlinjer.

I denna rapport redovisas den fortsatta implementeringen under 2010 och utvecklingen av arbetssätt mot felaktiga utbetalningar, resultatet och förvaltningarnas organisation av arbetet.

Stadsdelsförvaltningarna och enheten för hemlösa vid social- och arbetsmarknadsförvaltningen benämns fortsättningsvis förvaltningarna.

Metod

För att bidra till att minska felaktiga utbetalningar och bidragsbrott i staden har de lokala FUT-utredarna getts vidareutbildning för att kunna leda det förebyggande arbetet. Ett arbete med eftergranskning av tidigare avslutade ärenden har även påbörjats.

För att bidra förvaltningarna med att förbättra sina interna rutiner har samtliga förvaltningar erbjudits stöd vid genomförandet av riskanalys för att upptäcka risker i den egna organisationen när det gäller utredning av rätten till ekonomiskt bistånd.

För att höja kvaliteten i utredningar och dokumentation i samband med biståndsansökan genomfördes en utbildningsinsats för samtliga bidragshandläggare inom staden. Utbildningen hade fokus på handläggningsmetoder, dokumentation och sekretess.

Projektet skulle även bidra till att förvaltningarna etablerade egen samverkan med polis och åklagare. Detta har gjorts genom dialog med respektive polisdistrikt som utreder bidragsbrott. Under året har det anordnats informationsträffar på polisdistrikten med syfte att förbättra samverkan och innehållet i socialtjänstens brottsanmälningar.

Redovisning

Verksamhetsstöd för lokala FUT-utredare

Under 2009 tillsattes, på förslag från FUT-projektet, lokala FUT-utredare på förvaltningarna. Arbetet mot felaktiga utbetalningar är olika organiserat på förvaltningarna, en del har två FUT-utredare på heltid medan andra sköter FUT-arbetet i mån av tid från den övriga handläggningen av ekonomiskt bistånd.

För FUT-utredarna på förvaltningarna har projektet erbjudit verksamhetsstöd i form av handledning, fortbildning i FUT-arbetet, extern utbildning och stöd i det löpande arbetet med hög tillgänglighet för frågor via telefon, e-post och även enskild handledning. Samtliga FUT-utredare har erbjudits gemensam handledning varje månad för informationsspridning och ärendedragning. Allt eftersom det har kommit fällande domar eller åtal som ogillats har detta diskuterats i handledningsgruppen för kunskapsspridning. Utöver detta har nya FUT-utredare erbjudits utbildning.

Under året har de tidigare framtagna mallarna för beslut om återkrav, mall för brottanmälan samt FUT-utredningsmallen reviderats. En beskrivning av återkravsprocessen för FUT-utredare samt kravhandläggare har sammanställts och presenterats för förvaltningarna inklusive serviceförvaltningen. Det har även upprättats ytterligare mallar som rör bland annat ersättningstalan. Den handbok som framställdes för det förebyggande arbetet vid handläggning av ekonomiskt bistånd samt vägledning i arbetet mot felaktiga utbetalningar har under året börjat revideras och kommer att tryckas och spridas till förvaltningarna under våren 2011.

FUT-utredarna har under 2010 utöver ovanstående även erbjudits följande aktiviteter:

- Heldagskurs i programmet Excel.
- Tvådagars utbildning ”Att leda utan att vara chef”, Kursansvarig: Confex med kursledare Sofia Norberg.
- Utbildning i användandet av söktjänster på InfoTorg samt information om den nya kreditupplysningslagen KUL som trätt i kraft 20110101.
- Heldagsutbildning med genomgång av;
 - modell för efterkontroll av taxerad årsinkomst för avslutade ärenden.
 - handlägningsförfarande vid ersättningstalan till Förvaltningsrätten.
 - deklarationsgenomgång
 - information om de olika företagsformerna och Skatteverkets roll, genomfördes av en handläggare från Skatteverket.
- Heldagsutbildning gällande FUT-utredningar med fokus på polisanmälningar och domar.

Arbetsgrupp

En arbetsgrupp tillsattes redan under 2009 för att diskutera det fortsatta utvecklingsarbetet med utredning av felaktiga utbetalningar och det förebyggande arbetet. Arbetsgruppen har sedan fortsatt och består av tre personer som är från stadsdelsförvaltningar Enskede-Årsta-Vantör, Farsta+Skarpnäck och Spånga-Tensta, samt projektmedarbetaren från Socialförvaltningen. Arbetsgruppen har haft möten en gång per månad och har under året haft diskussioner om tolkning av lagen, systemförändringar, utvecklingsförslag med mera. Arbetsgruppen har även haft samverkansmöte med Kronofogden, gått utbildning gällande företag samt haft metoddiskussion med juridiska. Arbetsgruppen har även varit till hjälp vid upprättande och revidering av arbetsdokument för det fortsatta FUT-arbetet.

Verksamhetsstöd vid genomförande av riskanalys på förvaltningarna

En riskanalys är något som samtliga enheter för ekonomiskt bistånd bör genomföra regelbundet, både för att främja delaktigheten hos samtliga medarbetare och för att medvetandegöra de svagheter som finns inom organisationen. FUT-projektet har under 2009 tagit fram en riskanalysmodell, vilken prövades i början av 2010 med Älvsjö

stadsdelsförvaltning som pilotstadsdel. Under 2010 erbjöds samtliga förvaltningar att projektmedarbetaren under en heldag skulle närvara och ansvara för en riskanalys på förvaltningen. Syftet med detta var att samtliga förvaltningar skulle få möjlighet att gemensamt på enheterna påbörja arbete med riskanalyser och medvetandegöra vilka risker som finns för felaktiga utbetalningar. Ansvaret för att följa upp den åtgärdsplan som togs fram vid riskanalysen samt att göra återkommande riskanalyser ligger på respektive chef och den lokala FUT-utredaren. Riskanalysen har genomförts på den enheten som handläggare ekonomiskt bistånd, och på vissa stadsdelar har även mottagningsenheten deltagit. Under året har 10 riskanalyser genomförts på följande förvaltningar; Älvsjö, Skärholmen, Enheten för hemlösa, Södermalm, Farsta, Spånga-Tensta, Hässelby-Vällingby, Hägersten-Liljeholmen och Rinkeby-Kista.

Utbildning för bidragshandläggare

Under året har samtliga bidragshandläggare i staden, totalt cirka 125 personer deltagit i en tredagarsutbildning i handläggning, dokumentation och förebyggande utredningar. Syftet har varit att öka kvaliteten i utredningarna av ekonomiskt bistånd och motverka felaktiga utbetalningar. Kursen har varit indelad i fyra avsnitt; kort beskrivning av historiken gällande socialt arbete med inriktning mot ekonomiskt bistånd, handläggnings- och kontrollmetoder, dokumentation samt juridisk information med fokus på sekretess. Kursen har varvats med informationsavsnitt och grupparbeten.

Utbildning för nyanställda socialsekreterare

Nyanställda socialsekreterare har av socialförvaltningen sedan flera år tillbaka erbjudits en tvådagarsutbildning i handläggning av ekonomiskt bistånd och en vägledning i stadens riktlinjer. Utbildningarna har genomförts två gånger per år och omfattat cirka 50 personer. Under 2010 har kursen även innehållit ett halvdagspass som har handlat om handläggnings- och kontrollmetoder och som har föredragits av projektmedarbetaren.

Eftergranskning av ärenden

FUT-projektet utvecklade en arbetsmetod för att genomföra eftergranskning av avslutade ärenden och jämföra med taxerade inkomstuppgifter från föregående år. Under 2009 prövades den på en pilotstadsdel och under 2010 presenterades modellen för samtliga förvaltningar. Urvalet gjordes på ärenden som varit aktuella under minst 6 månader under 2009. En lista på dessa ärenden skickades från respektive förvaltning till Skatteverket med begäran om taxeringsinformation för inkomstår 2009. Den slutgiltiga taxeringen för de flesta blir klar under sommaren men en del ärenden först i december.

Förvaltningarna har valt att organisera arbetet med eftergranskning olika och en del har valt att inte genomföra en eftergranskning. Följande förvaltningar har genomfört efterkontroller och presenterat resultatet; Hässelby-Vällingby, Bromma, Farsta, Spånga-Tensta, Södermalm, Enheten för hemlösa, Enskede-Årsta-Vantör och Skarpnäck. Flera förvaltningar har rapporterat att de har påbörjat arbetet med efterkontroller men att det inte har slutförts vid tidpunkten för skrivandet av lägesrapporten. För flera stadsdelar har det rört sig om en stor mängd ärenden som lämnades till Skatteverket medan andra förvaltningar har valt att begränsa urvalet ytterligare än som presenterades i modellen.

Detta gör att det inte går att få en enhetlig statistik av resultatet av eftergranskningen för 2010. Inför kommande år behöver modellen ses över för att eventuellt begränsa urvalet ytterligare.

Statistik 2010

Omfattning och orsaker

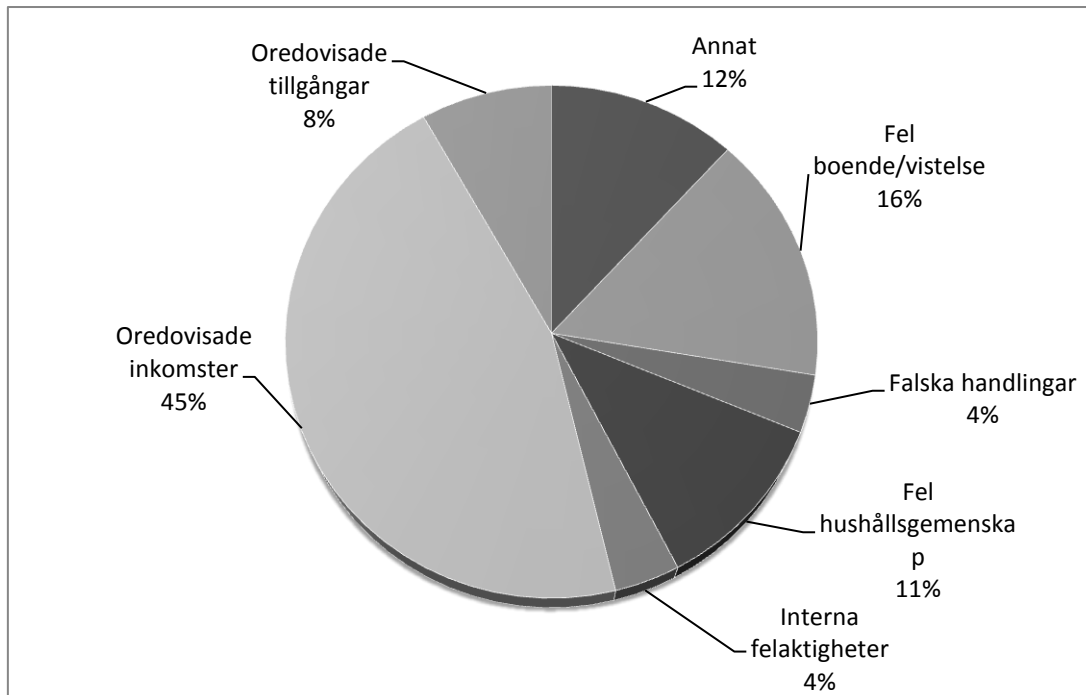
Under året har 912 ärenden med indikationer på felaktiga utbetalningar registrerats i staden. Av dessa har 413 ärenden (45 procent) aktualiserats för FUT-utredning efter då man bedömt att det kan antas att en felaktig utbetalning eller ett bidragsbrott har skett. Gällande 157 ärenden (17 procent) har bedömningen gjorts att förutsättningar för återkrav eller att bidragsbrott saknas, varför ett ställningstagande gjorts att lämna informationen utan åtgärd. Informationen i 342 ärenden (37 procent) har ännu inte förhandsbedömts och åtgärdats.

Förvaltningar:	Inkommande Information	Antal aktualiserade	Antal ingen åtgärd	Antal ej åtgärdade
Bromma	30	18	3	9
Enskede-Årsta-Vantör	156	90	23	43
Farsta	90	42	12	36
Hägersten-Liljeholmen	55	18	8	29
Hässelby-Vällingby	40	38	2	0
Östermalm-Kungsholmen-Norrmalm	9	7	2	0
Rinkeby-Kista	125	32	22	71
Skarpnäck	72	43	11	18
Skärholmen	56	28	14	14
SAF-Enheten	16	12	4	0
Spånga-Tensta	179	64	42	73
Södermalm	36	12	10	14
Älvsjö	48	9	4	35
Totalt:	912	413	157	342
Procent av inkommande information:		45%	17%	38%

Antalet inledda utredningar beskriver de ärenden där bedömningen har gjorts att det sannolikt har skett en felaktig utbetalning eller misstänkt bidragsbrott som behöver utredas vidare. I majoriteten av de ärenden där en bidragsbrottsanmälan har gjorts, har även beslut om återkrav fattats. Undantaget är de ärenden där pengar inte har hunnit betalas ut innan det misstänkta bidragsbrottet uppdagats.

Orsaker till felaktiga utbetalningar

Den dominerande anledningen till förekomsten av felaktiga utbetalningar är att den sökande undanhåller inkomster som påverkar rätten till bistånd. Nedan redovisas fördelningen mellan de vanligaste registrerade orsakerna under 2010.

Vidtagna åtgärder och ekonomisk omfattning

Förvaltningar:	Antal återkravsbeslut 9 kap 1§ SoL	Återkravsbelopp	Antal bidragsbrottsanmälningar	Inbesparat belopp	Återbetalat
Bromma	11	206 859	8	157 373	4032
Enskede-Årsta-Vantör	61	1 470 290	13	981 689	56 485
Farsta	40	1 324 975	13	961 929	55 241
Hägersten-Liljeholmen	21	1 062 783	5	326 649	28 115
Hässelby-Vällingby	14	224 698	17	0	38 932
Östermalm-Kungsholmen-Normalm	8		1		10213
Rinkeby-Kista	15	228 920	0	635 576	37484
Skarpnäck	44	1 638 652	9	941 590	45 888
Skärholmen	27	831 096	14	249 290	71 171
SAF-Enheten	3	100 843	3	0	24 000
Spånga-Tensta	35	566 187	7	482 590	104 672
Södermalm	9	460 917	3	888 314	10 066
Älvsjö	11		4		
Totalt:	299	8 116 220	97	5 625 000	486 299

* De förvaltningar där uppgifter saknas har ej redovisat statistiken för 2010.

Under 2010 har totalt 299 beslut om återkrav fattas i staden och 97 brottsanmälningar har gjorts. Under året har det totalt återbetalats 486 299 kr av det återkrävda biståndet. För utredningar gjorda 2008-2009 har det totalt återbetalats 358 197 kr.

Flera ärenden slutar ansökan om ekonomiskt bistånd i samband med att en FUT-utredning inleds. För att få en uppfattning om den ekonomiska vinsten när personer slutar ansöka har en modell för inbesparat belopp tagits fram. Inbesparat belopp avser när en person slutar ansöka om ekonomiskt bistånd i anslutning till FUT-upptäckten alternativt när FUT-upptäckten föranleder att biståndet sänks.

Utöver ovanstående återkravsbeslut gällande ekonomiskt bistånd tillkommer 13 ärenden i staden rörande felaktigt utbetald introduktionsersättning. När det gäller introduktionsersättning saknas det lagstöd för att fatta beslut om återkrav. De sökande kan endast anmodas att återbetala den felaktigt utbetalda ersättningen. Detta belopp uppgår för 2010 till 141 280 kr. För utredda ärenden gällande introduktionsersättning har det under 2008-2010 återbetalats totalt 82 244 kr.

Domar

I samband med bidragsbrottsanmälningarna yrkar staden alltid på skadestånd motsvarande det felaktigt utbetalda biståndet. Under 2010 har det för de ärenden som polisanmälts inom staden blivit 12 fällande domar och ett strafföreläggande, med ett

totalt tilldömt skadestånd på 721 110 kronor. Domarna avser bedrägeri, bidragsbrott samt grovt bidragsbrott. Det felaktigt utbetalda biståndet avsåg perioder från 2006-2009.

Samverkan

I projektets uppdrag ligger att fortsätta etableringen av samverkan med andra berörda myndigheter. Nedan följer en redogörelse för vilka kontakter projektet haft under 2010. Projektmedarbetaren har fungerat som länk och kontaktperson i samverkan med övriga myndigheter och organisationer.

Försäkringskassan

I inledningsstadiet av FUT-projektet, under 2007, påbörjades en samverkan med Försäkringskassans enhet för arbetet mot felaktiga utbetalningar, avdelningen för misstänkt brott - MOB. De har sedan dess delat med sig av sina erfarenheter och metoder och har även fungerat som kontaktväg för FUT-utredarna. Samarbetet har sedan dess fortsatt i olika former under projekttiden.

Kronofogden

Arbetsgruppen har varit på informationsmöte på Kronofogdemyndigheten för att ta del av deras arbete men även för att sprida kunskap om arbetet mot felaktiga utbetalningar inom socialtjänsten och hur arbetet enligt lagen om underrättelseskyldighet kan förbättras. Kronofogden informerade om att socialtjänsten har möjlighet att ta del av deras tillgångsutredningar och beslut om betalningsföreläggande, då dessa beslut är offentliga. Utredningar kan innehålla information om inkomster och tillgångar som socialtjänsten inte har haft kännedom om sedan tidigare.

Polisen

I arbetet med polisanmälningar gällande bidragsbrott och bedrägeri är polisen uppdelad i tre olika rotlar; norr, syd och city. Förvaltningarna arbetar mot den rotel som de tillhör.

Sedan starten av FUT-arbetet 2008 har det funnits en väl fungerande samverkan med bedrägerirotel norr. Bedrägerirotel norr har under året haft två informationsträffar. Det första tillfället handlade om vad en polisanmälan bör innehålla och det andra om att göra uppsåtsbedömningar.

Under hösten bjöd även bedrägerirotel syd in till ett första information/samverkansmöte. Fokus under det tillfället var vad en polisanmälan bör innehålla, samt diskussion om fortsatt samverkan.

Utöver de gemensamma mötena med bedrägerirotlarna har FUT-utredarna haft löpande dialoger med utredande polis gällande pågående brottsutredningar. Under året har samarbetet med polisen ökat och det sker en mer kontinuerlig dialog rörande de polisanmälningar som socialtjänsten gör. Fortsatta samverkansmöten men även löpande

dialog är avgörande för att socialtjänstens arbete mot felaktiga utbetalningar ska leda till fällande domar.

Nova

I början av året påbörjades samverkan med Nova. Nova är en polissatsning med arbete för att motverka den grova organiserade brottsligheten i Stockholms län och att förhindra ungdomar från att gå med i kriminella nätverk. Under året har flertalet underrättelser inkommit till socialtjänsten rörande främst hushållsgemenskap, inkomst- och boendeförhållande samt betydande tillgångar.

SYL

Projektet har även etablerat samverkan med kontaktpersoner för söderorts insats mot yngre livsstilskriminella. Anledningen till detta är att polisen vid sina utredningar ofta får kännedom om inkomster, tillgångar eller uppgifter om boendeförhållanden som kanske inte varit kända för socialtjänsten sedan tidigare.

SAMMY

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen har sedan 2006 deltagit i SAMMY, som är ett samarbete mellan Transportstyrelsen, Polismyndigheten, Skatteverket, Vägverket, Ekobrottsmyndigheten, Kronofogden, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan i syfte att bland annat motverka svartjobb och bidragsbrott inom yrkestrafiken. FUT-projektet har tagit emot och stämt av de kontrollistor som levereras av SAMMY. Informationen på kontrollistorna gör det möjligt att kontrollera om chaufförer som varit i aktiv tjänst ett visst datum även har erhållit ekonomiskt bistånd under samma period.

Utbildningsförvaltningen

Under året har samverkan etablerats med utbildningsförvaltningen eftersom skolorna har kunskap om när barn och familjer vistas eller flyttar till ett annat land. Syftet med detta är att utreda om dessa personer uppstår ekonomiskt bistånd trots att de inte befinner sig i Sverige.

Övrig samverkan

Projektet har en pågående samverkan när det gäller personsador, tillsammans med andra myndigheter och försäkringsbolag. Under året har det även etablerats en samverkan med bostadsbolag för information om olovlig andrahandsuthyrning. Projektet har haft möte med tillståndsenheten inom den egna förvaltningen för att se hur en gemensam samverkan skulle kunna se ut.

Stockholm stad är med i ett länskommunsnätverk, som Socialförvaltningen tog initiativ till hösten 2008. Nätverket träffas två gånger per år. Under 2010 har Solna kommun respektive Haninge kommun ansvaret för mötena. Syftet med nätverket är att diskutera kommunernas arbetsmetoder mot felaktiga utbetalningar. Omkring 15 kommuner ingår i nätverket och under året har representanter från Försäkringskassan och Centrala studiemedelsnämnden varit föreläsare.

Underrättelser från andra myndigheter

Under 2010 har Socialförvaltningen mottagit totalt 9 underrättelser enligt lagen om underrättelseskylldighet (2008:206) från Kronofogden, Skatteverket, Försäkringskassan samt Arbetsförmedlingen. Under 2009 har FUT-projektet haft samverkansmöten med myndigheterna för att fler underrättelser ska skickas till socialtjänsten. Det som framkommit under samverkansmötena är främst svårigheten för de olika myndigheterna att veta när de ska sända en underrättelse till en annan myndighet på grund av att det saknas kunskap om respektive regelsystem.

Det har även visat sig vara svårt för de övriga myndigheterna att veta när en person uppbär ekonomiskt bistånd, vilket gör att de inte vet när de ska lämna en underrättelse till socialtjänsten. Under mötena har det därför diskuterats i vilka fall det skulle kunna vara aktuellt att lämna informationen vidare till socialtjänsten. Antalet inkomna underrättelser har inte nämnvärt ökat under 2010. Fortsatt samverkan behövs för att övriga myndigheter ska bli observanta på vilka ärenden de ska underrätta socialtjänsten om misstanke om felaktig utbetalning.

Erfarenheter från projektiden

Uppmärksammade hinder för arbetet mot felaktiga utbetalningar

Redan under inledningsskedet av arbetet mot felaktiga utbetalningar uppmärksammades en del hinder som försvårar arbetet och tyvärr kvarstår flera av problemen fortfarande.

I jämförelse med andra myndigheter, exempelvis Försäkringskassan har socialtjänsten begränsade möjligheter att inhämta information från andra myndigheter på egen hand. Detta gör att FUT-utredningarna till stor del baseras på den information som klienten är villig att lämna. I ett led att öka underrättelserna myndigheter emellan infördes en ny lag 2008, med uppdrag att förtydliga underrättelseskylldigheten. Antalet underrättelser som inkommer till socialtjänsten har trots detta inte ökat nämnvärt.

För det fortsatta arbetet mot felaktiga utbetalningar är det viktigt att FUT-arbetet förankras i förvaltningens organisation. Det är viktigt att hela enheten arbetar aktivt med det förebyggande arbetet för att säkerställa att utbetalningarna blir rätt från början och att eventuella misstankar om felaktig utbetalning lämnas till FUT-utredaren för vidare utredning. FUT-utredningarna måste bedrivas i nära anslutning till det dagliga arbetet med ekonomiskt bistånd för att förvaltningarna ska få förståelse för sin egen delaktighet i felutbetalningarna och dra lärdom av detta. Vid vissa tillfällen har FUT-utredarna rapporterat att det uppstår svårigheter med att förankra upptäckter i FUT-utredningen hos övriga handläggare. Detta medför att det har beviljats fortsatt bistånd trots att FUT-upptäckten borde ha föranlett en annan bedömning.

Ett stort problem för att motverka felaktiga utbetalningar inom staden är frågan rörande sekretess mellan stadsdelarna. Sekretessen medför att en upptäckt om felaktig utbetalning på en förvaltning inte kan föras vidare till nästa om klienten flyttar men fortsätter att söka bistånd inom staden. Det kan därmed finnas en fara att pengar går ut felaktigt även på den nya förvaltningen. Det medför även att två förvaltningar kan

behöva göra likartade FUT-utredningar för samma klient utan att ha möjlighet att samarbeta. Viktig kunskap riskerar därmed att gå förlorad.

Projektets resultat

Projektet har genomfört de planerade aktiviteterna för att höja den generella kompetensnivån, implementera och vidareutveckla framtagna metoder och arbetssätt samt att följa upp arbetet under 2010. Vid merparten av stadens förvaltningar har arbetet mot felaktiga utbetalningar blivit en etablerad del av det dagliga arbetet och samtliga handläggare börjar bli erfarna på att uppmärksamma när eventuella felaktiga utbetalningar har uppkommit. I samband med genomförandet av riskanalyser på förvaltningarna har handläggarnas egen medvetenhet för risker för felaktiga utbetalningar ökat. Det har även visat sig att när det uppmärksammas en misstanke om FUT i ett pågående ärende och FUT-utredaren och socialsekreterare samarbetar ökar det möjligheterna för ett bra resultat.

Under 2010 har det skett justeringar i paraplysystemet för att underlätta att inhämta statistik även från FUT-utredningarna. Numera registreras även återkravsbeloppet för att respektive FUT-utredare inte manuellt ska behöva räkna på dessa summor. Inför statistiken för 2011 kommer det att finnas sammanhängande statistik för detta.

Under 2010 har summan av de felaktiga utbetalningarna som utretts uppgått till drygt 8 mnkr vilket är ungefär samma belopp som 2009. Under året har även de första domarna inkommit. Förvaltningarna har tilldömts ett skadestånd på ca 700 000 kr. Utöver detta har det under 2010 gjorts en inbesparing på ca 5,5 mnkr. Detta visar att arbetet mot felaktiga utbetalningar har positiva ekonomiska effekter för förvaltningarna även om det är svårt att mäta resultatet av detta i exakta belopp. När det uppdragas att de uppgifter som lämnats vid ansökan är felaktiga slutar många hushåll att ansöka om bistånd, eftersom de inte har ett verkligt behov. I förlängningen medför detta, utöver den besparing som görs i och med att ytterligare bistånd inte utbetalas, att det blir mer tid och resurser över till de biståndssökande som verkligen är i behov av det. Utöver de ekonomiska vinsterna för förvaltningarna ger det även ett preventivt resultat eftersom stadens invånare får kännedom om att socialtjänsten arbetar aktivt för att motverka felaktiga utbetalningar.

De FUT-utredare som tillsatts på respektive förvaltning arbetar till viss del utifrån olika förutsättningar med avseende på kompetens, stöd och mandat, avsatt tid och konkurrerande arbetsuppgifter. Under vissa perioder har även en del förvaltningar helt saknat en FUT-utredare. Detta avspeglar sig i skillnader i förvaltningarnas resultat och medför att det är möjligt att de ekonomiska vinster för arbetet mot felaktiga utbetalningar skulle kunna avse ett större belopp. De förvaltningar som har tillsatt FUT-utredare på hel- eller deltid, utan konkurrerande uppdrag, är de som vidtagit flest åtgärder. Dessa förvaltningar vittnar dock om att trots denna satsning hinner FUT-utredarna inte handlägga ärenden i den takt de kommer in, och antalet outhärrade FUT-ärenden växer.

Framtiden

Erfarenheten från tidigare projekt visar att det finns behov av en fortsatt samordnande funktion dels för att underlätta för fortsatt samverkan men även för det fortsatta verksamhetsstödet till de lokala FUT-utredarna. Det de nuvarande samverkanspartners uppger är att det skulle underlätta den fortsatta samverkan med en samordnande funktion.

Det FUT-utredarna framför är ett fortsatt önskemål om möjlighet till en samordnande funktion för handledningsstöd, spridning av kunskap och för att gemensamt arbetet för att utveckla arbetet mot felaktiga utbetalningar och det förebyggande arbetet.

Önskemål som lyfts fram under året är att samtliga socialsekreterare och chefer erbjuds en utbildning motsvarande den som hölls för bidragshandläggarna i handläggning, dokumentation och förebyggande utredningar. Polisen har lämnat önskemål om ett utbildningstillfälle med information om socialtjänstens regler vid handläggningen av ekonomiskt bistånd.

Fortsatt informationsinsats bör göras av de lokala FUT-utredarna med information om arbetet mot felaktiga utbetalningar inom den egna organisationen samt till Jobbtorget handläggare.

Avslutande reflektion

Vid starten av arbetet mot felaktiga utbetalningar på förvaltningarna var fokus på att etablera arbetet och påbörja utredningar utifrån inkommande information från handläggarna. Under starten var fokus på att implementera FUT-arbete och att det skulle bli en naturlig del av förvaltningarnas organisation. Under 2010 har FUT-arbete även inkluderat det förebyggande arbetet med efterkontroller och riskanalys. Under kommande år behöver FUT-utredarna även se över tidigare beslut om återkrav. Vid utebliven återbetalning av skulden behöver en utredning om återbetalningsförmåga genomföras för att sedan föra en talan om ersättning till Förvaltningsrätten.

Det man kan se är att det fortfarande är ett relativt konstant inflöde på inkommande ärenden för FUT-utredarna. Med anledning av att arbetet för FUT-utredarna blir mer mångfacetterat finns det fler ärenden som fortfarande väntar på att utredas än tidigare år. På en del förvaltningar har man sett över behovet av FUT-utredare och tillsatt eller planerar att tillsättas mer än en FUT-utredare som arbetar heltid. Statistiken visar tydligt vilka förvaltningar som aktivt har arbetat mot felaktiga utbetalningar utifrån, antal beslut, återkravsbelopp men även inbesparat belopp. En förutsättning för att få till stånd ett välfungerande arbetet mot felaktiga utbetalningar är att dessa utredningar inte konkurrerar med andra arbetsuppgifter. De som inte redan nu har en tillsatt FUT-utredare som aktivt har möjlighet att arbeta mot felaktiga utbetalningar och med det förebyggande arbetet riskerar att förlorar flera av de effekter som arbetet ger.